

Lausunto

26.11.2025

Asia: VN/31603/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto: Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten strategia 2026–2030

Kiitämme mahdollisuudesta lausua Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten strategialuonnoksesta (2026–2030). Pidämme strategian päivittämistä tärkeänä ja näemme luonnoksessa keskeisiä vahvuuksia, mutta myös alueita, jotka kaipaavat täsmentämistä vaikuttavuuden varmistamiseksi. Keskitymme lausunnossamme täsmentämistä vaativiin alueisiin.

1. Strategian tarkoitus ja tavoiteltu muutos kaipaavat selkeyttämistä

Strategialuonnoksen johdanto (luvut 1-3) ja visio–missio -kokonaisuus (luku 4) luovat perustan, mutta eivät vielä riittävästi kuvaa, mitä muutosta strategiakaudella tavoitellaan ja millä mekanismilla muutos syntyy. Myöskään tavoitteiden (luku 5) ja vision välinen yhteys ei hahmotu kaikilta osin.

Ehdotamme:

- selkeän muutosteorian lisäämistä luvun 4 yhteyteen
- tavoitteiden (luku 5) kytkemistä täsmällisesti tähän muutokseen.

2. Yhteisötalouden yhteiskunnallinen rooli tulee tuoda esiin vahvemmin

Luvussa 3 kuvataan nykytila, mutta yhteisötalouden strategista merkitystä Suomen taloudelle, hyvinvoinnille ja resilienssille ei avata riittävän selkeästi. Yhteisötalouden merkitys korostuu positiivisena vaihtoehtona monikriisiympäristössä, jossa eri kriisien systeemiset kytkennät saattavat vaarantaa tai jopa estää globaalien toimitusketjujen toiminnan. Yhteisötalous myös korostaa muuttuneessa ympäristössä strategista riippumattomuutta ja yhteiskunnallista resilienssiä. Yhteisötalouden erityispiirteitä ja vahvuuksia suhteessa muihin talouden muotoihin olisi syytä tuoda vahvemmin esiin.

Ehdotamme luvun 3 täydentämistä:

- kuvaamalla, miksi yhteisötalous tuottaa yhteiskunnallista arvoa tilanteissa, joissa markkinat tai julkinen sektori eivät kykene täyttämään yhteiskunnallisia tarpeita
- tunnistamalla yhteisötalouden erityiset roolit palvelutuotannossa, innovaatiotoiminnassa ja paikallisessa resilienssissä.

3. Markkinaehtoisuuden käsite on täsmennettävä (luku 5.2)

Strategialuonnos toteaa, että yhteiskunnalliset yritykset toimivat avoimilla markkinoilla. Samalla luonnos tunnistaa useita yhteiskunnallisten yritysten erityispiirteitä, kuten rajoitetun voitonjaon ja yhteiskunnallisen mission. Näitä kahta näkökulmaa ei kuitenkaan soviteta yhteen riittävästi.

Ehdotammekin luvun 5.2 tarkentamista siten, että siinä määritellään:

- miten markkinaehtoinen toiminta ymmärretään strategiassa ja mitä se tarkoittaa yhteiskunnallisten yritysten kohdalla
- miten markkinasuuntautuneiden ja sosiaalisesti suuntautuneiden yrityksen erot tulisi huomioida toimintaympäristön kehittämisessä

4. Koulutuksen ja osaamisen kehittämisen roolin kirkastaminen

Koulutus on strategian läpileikkaava teema, mutta sen käsittely on hajautunut useisiin tavoitekohtiin, mikä heikentää viestin läpimenoa, sillä osaamisen vahvistumisella on ratkaiseva rooli yhteisötalouden kasvun ja vaikuttavuuden saavuttamisessa.

Ehdotamme uuden otsikkotason lisäämistä, esimerkiksi: "Koulutus ja osaaminen yhteisötalouden vahvistamisessa", joka kokoaa yhteen:

- yrittäjyyskasvatuksen kehittämisen (viittaus: luku 5.1)
- liiketoimintaosaamisen vahvistamisen (viittaus: luku 5.3)
- yhteisötalouteen liittyvät korkeakoulututkinnot (viittaus: luku 5.6)

5. Tavoitteiden painotusta on tasapainotettava: työllisyys on nyt korostunut (erityisesti luku 5.3, mutta myös muualla)

Luku 5.3 korostaa työllisyyttä ja työhön integroivia yrityksiä. Vaikka työllisyyden parantamisella on tärkeä rooli, yhteisötalouden muu yhteiskunnallinen lisäarvo jää nykyisessä luonnoksessa työllisyydestä varjoon. Strategian tulisi pyrkiä tasapuolisempaan esitykseen yhteisötalouden mahdollisuuksista tukea muun muassa kestävästä kasvusta, osallisuutta, hyvinvointia ja resilienssiä, joilla on merkittävä asema yhteiskunnallisten yritysten toiminnassa ja joiden merkitys korostuu entisestään voimakkaasti muuttuvassa ja ristiriitaisessa toimintaympäristössä.

Ehdotamme:

- tavoitteiden uudelleenmuotoilua niin, että työllisyys, osaaminen, kasvu ja kestävyys muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden
- sosiaalisen ja ekologisen kestävyysnäkökulman nostamista vahvemmin esiin samassa painoarvossa kuin työllisyys.

6. Toimialakohtaisen potentiaalin kuvaus kaipaa tarkennusta (luku 5.2.1)

Luvussa 5.2.1 esitellään keskeisiä toimialoja, erityisesti sosiaali- ja terveysala ja kiertotalous. Nyt luvusta välittyy näkemys, jonka mukaan yhteisötaloutta tulisi vahvistaa erityisesti näillä aloilla, koska ne ovat tällä hetkellä suurimpia yhteisötalouden alueita. Tämän päättelyketjun perusteet eivät ole kovinkaan selkeitä ja niitä olisi hyvä avata tarkemmin. Toisaalta mahdollisten uusien yhteisötalouden toimialojen merkitystä ja kasvua ei juuri käsitellä, vaikka yhteisötalouden laajenemisella uusille toimialoille voisi olla merkittävää potentiaalia.

Ehdotamme:

- perustelua sille, miksi juuri sosiaali- ja terveysala ja kiertotalous ovat strategisesti tärkeitä yhteisötaloudessa, ja miksi niitä tulisi edelleen vahvistaa erityispainotuksin.
- täydentämistä kuvauksella lupaavista uusista aloista (esim. jakamistalous, energiaosuuskunnat, paikalliset palvelualustat, ruokajärjestelmät) ja tarpeesta vahvistaa myös niiden muotoutumista

7. Rahoitusosion rakenne ja linjaukset kaipaavat selkeyttämistä (luku 5.5.1)

Luku 5.5.1 kuvaa EU:n valtiontukisääntelyä ja rahoitusinstrumentteja, mutta ei selkeytä, miten Suomi aikoo käytännössä hyödyntää näitä välineitä yhteisötalouden kasvattamiseen. Tavoitteet, haasteet ja ratkaisut jäävät irrallisiksi, eivätkä muodosta selkeää strategista toimenpidekokonaisuutta.

Ehdotamme, että luvussa:

- jäsennetään ongelma–ratkaisu -logiikan mukaisesti
- täsmennetään mihin tarkoituksiin SGEI- ja RPA-kehikkoja voidaan hyödyntää
- selkeytetään InvestEU:n ja kansallisten instrumenttien (esim. lainat, takaukset, innovaatiorahoitus) roolit
- kuvataan, miten rahoitusta suunnataan myös yhteiskunnallisten innovaatioiden skaalaamiseen (yhteys lukuun 5.4).

8. Yhteiskunnalliset innovaatiot tarvitsevat selkeämmän aseman (luku 5.4)

Luku 5.4 nostaa esiin yhteiskunnalliset innovaatiot ja niiden merkityksen, mutta jää ajoittain melko yleiselle tasolle eikä vielä muodosta kovinkaan selkeitä ja konkreettisia ehdotuksia yhteiskunnallisten innovaatioiden edellytysten vahvistamiseksi.

Ehdotamme:

- luvussa mainittujen verkostojen ja ekosysteemien tarkempaa kuvausta: mitä toimijoita ja yhteistyörakenteita teksti käsittelee?
- ehdotettujen toimien ja vastuiden priorisointia: mitkä hallinnonalat, politiikkatoimet ja tasot ovat erityisen tärkeitä yhteiskunnallisten innovaatioiden tukemiseksi?
- suorempaa linkitystä kansalliseen TKI-politiikkaan -ja rahoitukseen

26.11.2025

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy

Matti Pihlajamaa, erikoistutkija

Nina Rilla, tutkimustiimin vetäjä

Mika Nieminen, johtava tutkija

Rilla Nina

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy - Etiikka ja innovaatioiden vastuullisuus
tiimi